

Kar je bilo, nikdar ne mine, samo obliko menja ...

Prispevek k zgodovini trga Ribnica (14. del)

Trgovina in prosta obrt trgovanja z različnim blagom

Tokrat bomo spregovorili o trgovinah in trgovcih. Ker je bila Ribnica pomembno gospodarsko središče Ribniške doline, ni čudno, da je bilo prav trgovanje, trgovina, pomemben vir dohodka. V trgu so bile številne trgovine kot tudi trgovci, ki so se s to dejavnostjo ukvarjali. Trgovine so bile praviloma strogo usmerjene v prodajo le tistih produktov, za katere so bile registrirane. Le v trgovinah z mešanim blagom je bil spekter prodajnih artiklov širši, prodajali so namreč tako rekoč vse od živil, tekstila do gradbenega materiala. Delovni čas trgovin je bil zelo raztegljiv, bile so odprte vedno oz. po potrebi. Tako kot pri drugih obrteh je bil to način življenja, ne le služba. Ob nedeljah je bil obisk sploh velik, saj so ljudje prišli k maši in so sproti še kaj nakupili.

Leta 1895 je stopila v veljavo odločba, ki je omejila odprtost trgovinskih lokalov, izrecno je namreč naročala trgovcem nedeljski počitek. To obvestilo je dobila Občina Ribnica preko Okrajnega glavarstva Kočevje. Županstvo v tem dopisu opozarja, da se morajo vsi trgovski obrati v trgu Ribnica ob nedeljah zapreti ob 12. uri in morajo ostati zaprti do 17. ure. V tem dopisu so posebej poudarili, da za druge obrtnike v trgu veljajo druge posebne določbe. Ti predpisi so veljali ob navadnih nedeljah in

ne za večje cerkvene praznike, ko je lahko bila trgovina navadno odprta.

V svoji raziskavi sem zbrala podatke za 74 trgovcev, ki so v času druge polovice 19. stoletja in prvi polovici 20. stoletja delovali v Ribnici. K tem nisem prištevala krošnjarjev. Za krošnjarsko obrt, ki je prav tako trgovska dejavnost, je bilo v začetku 20. stoletja registriranih deset posameznikov iz trga. Na osnovi podatkov, ki sem jih zbrala med raziskavo, se je trgovska dejavnost v trgu v dvajsetem stoletju povečala. Pri številčenju trgovin z mešanim blagom moramo sicer ostati nekoliko previdni, ker se izraza kramar ali špecerija v uradnih zaznamkih v 20. stoletju ne uporabljata več, seštevek kramarij in trgovin z mešanim blagom ter špecarij iz konca 19. stoletja pa se povsem izenači s številom trgovin z mešanim blagom v 20. stoletju.

V tem sklopu bi rada opozorila na trgovine, ki so nastale povsem na novo, na primer trgovina z narejenimi čevlji – Helena Hónigmann (obratno dovoljenje od 1924), tudi Filip Peterlin je imel poleg trgovine, kjer je lahko čevljar kupil vse, kar rabi za svoje delo, od leta 1911 registrirano trgovino s čevlji. Ali pa Franc Gorše, ki je imel prosto obrt trgovanja z raznovrstno kuhinjsko emajlirano posodo in kleparsko posodo (obratno dovoljenje od 1926). Medtem ko v 20. stoletju ne zasledimo več prodaje petroleja na drobno, s čimer je rokoval Matevž Pakiž (zaveden v davčnem katastru leta 1882), ali pa prodaje soli na drobno, za kar je bil prijavljen v registru Fridrik Loger (zaveden v davčnem katastru leta 1867), niti trgovine z žitom, ki jo je imel Jakob Pust (zaveden v davčnem katastru v letih 1869, 1875). Popolnoma se opusti tudi trgovina s surovimi kožami, s katero sta se ukvarjala v drugi polovici 19. stoletja Johan Bregar in Franz Oberman. Vse to kaže na vpliv modernizacije in spremenjene navade ljudi. Ko ti produkti niso imeli tako pomembnega mesta, tudi niso prinašali takšnega zaslužka, zato so se združili z ostalimi produkti v trgovinah z mešanim blagom.

Zagotovo pa je omembe vredna prva trgovina z industrijsko robo v Ribnici, prodajalna čevljev – poslovalnica Borovo. Letnice, ki bi nam pričala o njenem odprtju, sicer nisem zasledila, ampak po vsej verjetnosti je delovala že leta 1936. Tri leta kasneje so si lahko stranke v njenih prostorih privoščile še dodatno ponudbo – pedikuro. Za to obrt je namreč pridobil koncesijo poslovođa poslovalnice Borovo Franc Kralj, ki je stanoval v prvem nadstropju sosednje Debeljakove hiše (47). Franc Vesel se spominja, da je imela trgovina Bata cene ure

jene tako, da so bile zaokrožene, npr. 49,50 din ali pa 59,50 din itd. Ko si tam kupil kakšen izdelek, si za reklamo dobil balon ali iz kartona narejeno »pokalico«.¹

Med trgovsko dejavnostjo v Ribnici je v obdobju med obema vojnama doživela največji razcvet trgovina z lesom. Število trgovcev z lesom je zraslo kar za 400 %. V Ribnici so z lesom trgovali tudi lesni trgovci iz drugih krajev. Ob železniških tirih je imelo skladišče podjetje »Premrov« iz Martinjaka pri Cerknici. Tudi Firšt² je imel tam manjše skladišče – veliko barako.

(Se nadaljuje prihodnjič.)

Tekst pripravila MARINA GRADIŠNIK,
kustosinja ribniškega muzeja

1 Po spomenu informatorja Franca Vesela.

2 Tako informatorji imenujejo Aursperga (Fürst).

FOTOGRAFIJA POSNETA OKOLI LETA 1939 PRED ŠMALČEVO TRGOVINO. NAPIS NAD IZLOŽBO: »ŠMALC ANTON VRVAR ZALOGA ŽIME IN MORSKE TRAVE«.